

مسئولیت مدنی شهرداری‌ها در تصادفات شهری

محمدامین نوروزی

محمدامین آزادفر

www.ketab.ir

سرشناسه : نوروزی، محمد امین/۱۳۶۸

عنوان و نام پدیدآور : مسئولیت مدنی شهرداری‌ها در تصادفات شهری

نویسندگان: محمد امین نوروزی، محمد امین آزادفر

مشخصات نشر : تهران: فانوس دنیا، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری : ۲۵۰ ص. ۱۴/۵×۲۱/۵ س. م.

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۹۷-۴۰-۶

موضوع : شهرداری - قوانین و مقررات -- ایران

ردیف بندی دیویی : ۳۴۲/۵۵۰۹

شماره کتابشناسی ملی : ۶۱۱۲۴۶۲

www.fanoos-edonya.ir
Fanoos-edonya@yahoo.com

مسئولیت مدنی شهرداری‌ها در تصادفات شهری

نویسندگان: محمد امین نوروزی، محمد امین آزادفر

انتشارات: فانوس دنیا

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۹۷-۴۰-۶

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۵۰۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۵	بخش اول: کلیات
۵	فصل اول: مبانی مسئولیت شهرداری
۱۰	گفتار اول: نظریه تقصیر
۱۱	الف: مسئولیت غیرمستقیم شهرداری
۱۴	ب: مسئولیت مستقیم اشخاص حقوقی
۱۹	گفتار دوم: سایر نظریه‌ها
۲۰	الف: نظریه خطر
۲۶	ب: نظریه برتری و خطر در برابر هزینه عمومی
۳۱	ج: نظریه تضمین حق
۳۳	د: نظریه نمایندگی
۳۹	فصل دوم: ارکان مسئولیت شهرداری
۴۲	گفتار اول: مفهوم ضرر
۴۳	الف: تعریف ضرر
۴۹	ب: انواع خسارت (ضرر)
۵۹	گفتار دوم: شرایط ضرر قابل جبران و چگونگی جبران آن
۵۹	پند اول: شرایط ضرر
۶۶	ب: چگونگی جبران ضرر
۷۳	فصل سوم: فعل زیانبار
۷۵	گفتار اول: مفهوم فعل زیانبار
۷۵	الف: تعریف
۷۶	ب: ویژگی فعل زیانبار (نامشروع بودن)
۸۵	ب: کارکنان پیمانی

ج: مستخدمان رسمی قطعی.....	۸۵
د: مستخدمان شهرداری.....	۸۶
ه: ارتباط عامل ورود زیان با شهرداری.....	۸۸
فصل چهارم: تقصیر.....	۹۱
گفتار اول: مفهوم تقصیر.....	۹۳
الف: تعریف.....	۹۳
ب: اقسام تقصیر در مسئولیت شهرداری.....	۹۹
۱- اجتماع خطای اداری و شخصی.....	۱۰۷
۲- مسئولیت شهرداری در جاده‌های شهری.....	۱۱۴
✓ ۳- مسئولیت شهرداری در جاده‌های شهری.....	۱۱۵
✓ ۴- افزایش ایمنی از طریق تفکیک ترافیک.....	۱۱۶
✓ ۵- جاده‌های با سرعت بالا (فراتراز، فراتراز).....	۱۱۷
✓ ۶- پیاده‌روها.....	۱۲۲
گفتار دوم: نقش تقصیر در تحقق مسئولیت شهرداری و رابطه اثباتی آن با کارمند.....	۱۲۵
الف: نقش تقصیر در مسئولیت شهرداری.....	۱۲۵
ب: رابطه اثباتی مسئولیت شهرداری و تسبیر کارمند.....	۱۲۶
۲) بررسی رابطه در خصوص کارمندان مشمول ماده ۱۱۱ ق.م.م.....	۱۲۸
فصل پنجم: رابطه سببیت.....	۱۳۱
گفتار اول: لزوم این رابطه و اثبات آن.....	۱۳۴
ب: اثبات رابطه سببیت.....	۱۳۵
گفتار دوم: اجتماع اسباب.....	۱۳۷
الف: چگونگی تحقق.....	۱۳۷
ب: نظریه‌های موجود.....	۱۳۸
۲) نظریه سبب نزدیک و بی‌واسطه.....	۱۴۱
۳) نظریه سبب مقدم در تأثیر.....	۱۴۲
۴) نظریه سبب متعارف و اصلی.....	۱۴۳

بخش دوم: اقسام مسئولیت شهرداری در خسارت ناشی از عیب معبر. ۱۴۷

فصل اول: مسئولیت عمومی شهرداری ۱۴۷

گفتار اول: اجرای قوانین و مسئولیت ناشی از آن ۱۴۹

گفتار دوم: اجرای آیین نامه ها و مصوبات شورای شهر ۱۵۲

فصل دوم: مسئولیت خصوصی شهرداری ۱۵۵

گفتار اول: مقررات موجود ۱۵۷

گفتار دوم: مصادیق مسئولیت ۱۶۰

الف: مسئولیت ناشی از معابر و نحوه تحقق آن ۱۶۰

بخش سوم: مراجع صالح به رسیدگی علیه شهرداری در دعاوی جبران

خسارت ناشی از عیب معبر ۱۷۷

فصل اول: مراجع مسئولیت شهرداری در جبران خسارت ناشی از عیب معبر و

مراجع صالح به رسیدگی ۱۷۷

گفتار اول: انتخاب کارکنان از بین عاملین زیان ۱۸۰

گفتار دوم: تقصیر کارکنان ۱۸۰

گفتار سوم: شیوه های جبران خسارت ۱۸۲

الف: رد عین مال ۱۸۵

ب: جبران ضرر از راه دادن معادل در قف و حقوق امداد ۱۹۱

گفتار چهارم: رویه قضایی (زمان تعهد و تعیین) در جبران خسارت ۱۹۷

الف: نظر دادگاه در زمان ایجاد تعهد ۱۹۷

ب: نظر دادگاه در تعیین جبران خسارت ۲۰۰

فصل دوم: موارد معافیت جبران خسارت ۲۰۵

گفتار اول: اسباب خارجی معافیت ۲۰۷

الف: قوه قاهره و نقش آن در تحقق مسئولیت شهرداری ۲۰۸

• تبیین ویژگی قوه قاهره ۲۰۸

ب: نقش قوه قاهره در مسئولیت شهرداری ۲۱۳

- ج: تقصیر ناشی از فعل غیر در مسئولیت شهرداری ۲۱۷
- ۱- تقصیر زیان‌دیده ۲۱۷
- ۲- تقصیر شخص ثالث ۲۱۹
- گفتار دوم: علل توجیه‌کننده معافیت ۲۲۰
- الف: دفاع مشروع و اضطرار ۲۲۰
- ب: اجرای قانون و اعمال حاکمیت ۲۲۶
- صل سوم: ارزیابی مطالب** ۲۳۱
- دهر مت منابع و مآخذ ۲۳۹
- هـ: منابع عربی ۲۳۹
- ب: منابع فارسی ۲۴۴
- ج: پایان‌نامه ۲۵۰

مقدمه

شهرداری‌ها نقش مهمی در تأمین و تضمین آسایش و امنیت مردم نفا می‌کنند.^۱ این نهاد مهم محلی می‌تواند در تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری‌های مهم هر شهر و محله نقش‌آفرین باشد. صرف مردمی بودن نهاد مأمور به عنوان مستمسکی در جهت نقض حاکمیت قانون و همچنین محابودیت در حقوق و آزادی‌های مردم باشد. شهرداری به عنوان یک سازمان اداری، محلی و غیرمتمرکز اداره امور شهر را برعهده دارد و در رهگذر انجام وظایف خود ممکن است موجبات ورود خسارت به دیگران را فراهم آورد، که در حوزه مسئولیت مدنی مورد توجه قرار گرفته است.^۲ در حقوق ایران مسئولیت مدنی شهرداری چگونگی سایر اشخاص حقوقی ذیل عنوان مسئولیت ناشی از فعل غیر مورد بررسی قرار گرفته است. در حقوق ایران مسئولیت مدنی

^۱ هداوند، ۱۳۷۸، ۱۵۳.

^۲ زرگوش، ۱۳۹۲، ۶۵.

شهرداری چون سایر اشخاص حقوقی ذیل عنوان مسئولیت ناشی از فعل غیر، مورد بررسی قرار گرفته است. شهرداری به موجب قانون مالک معابر و خیابان‌هاست. بنابراین به جهت این مالکیت، مسئول رفع هرگونه مشکل طبیعی و غیرطبیعی آنهاست لذا مسئولیت هر گونه خسارات ناشی از عیب یا سد معبر و همچنین تصادفات ناشی از نقص معابر و خسارات ناشی از آن بر عهده شهرداری خواهد بود. در خصوص جبران خسارت زیان‌دیده، مبنای عددی ذکر شده است که معروف‌ترین آن‌ها نظریه تقصیر، نظریه سرمین حق است. اما مهم‌ترین مبنا که در بحث جبران دولتی خسارت ناشی از تصادفات به علت نقص معابر بیشتر از بقیه کارایی دارد نظریه تقصیر است و مبنای نظری مسئولیت شهرداری در حوادث ناشی از معابر، ماده ۵۵ قانون شهرداری می‌باشد. تصادفات به وقوع پیوسته در معابر ممکن است علل مختلفی از سد معبر، چاله دار، راه‌ها، غیراستاندارد بودن خیابان‌ها و ... باشد. مسئولیت جبران خسارت ناشی از این حوادث به عهده اشخاص و سازمان‌هایی است که متناهی به مراقبت و محافظت از آن را به عهده دارند.

در بررسی مبنای توجیهی جهت مسئولیت مدنی شهرداری با عنایت به پذیرش نظام مبتنی بر تقصیر در حقوق موضوعه ما علاوه بر نظریه تقصیر، نمی‌توان از نظریه‌های بدون تقصیر

غافل ماند. چه بسیاری موارد جبران خسارات در قالب نظریه تقصیر قابل توجیه نبوده و لذا جهت بی جبران نماندن زیان و تحقق هدف مسئولیت مدنی باید به این نظریات توجه نمود. گو اینکه تقصیر موردنظر در مسئولیت مدنی شهرداری تقصیر به معنای امروزی نبوده که در مورد شهرداری عنوان تقصیر اداری به خود می گیرد. جهت تحقق مسئولیت مدنی وجود ارکانی - زن زیان، فعل زیانبار، رابطه سببیت و در نظام حقوقی ما غالباً تقصیر لازم می باشد. در خصوص زیان، ورود زیانهای جمعی به افراد را محصور به نظر تصور مسئولیت مدنی برای شهرداری را دشوار می نماید. فعل زیانبار هم می بایست همزمان با انجام وظیفه اداری و مرتبط با آن باشد تا قابلیت انتساب به شهرداری را داشته باشد. تقصیر هم در مسئولیت مدنی شهرداری توصیفی جداگانه دارد که در اجرای وظایف کلی و ویژه خود ممکن است، گونه هایی عام و ویژه از مسئولیت را داشته باشد. اقداماتی که در عرصه هایی چون اجرای قوانین و مقررات مسئولیت های ناشی از مالکیت بر معابر، بناها و ابدان به تملک قانونی اراضی و ابنیه ممکن است موجب مسئولیت برای شهرداری باشد. هدف از تدوین این کتاب این است که مسئولیت مدنی شهرداری را در رابطه با تعلل در تعمیر و نگهداری معابر در نظام حقوقی ایران بررسی کرده و مشخص

کنیم که مسئولیت شهرداری مطابق با کدام نظریه قابل توجیه است و اینکه در صورت پذیرش هر یک از این نظریه‌ها چه آثاری در بر خواهد داشت.

www.ketab.ir